

Sygn. akt I UK 205/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)
SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania D. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
z udziałem zainteresowanego W. B.
o przeniesienie odpowiedzialności za składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 sierpnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 9 stycznia 2013 r.

oddala skargę.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 stycznia 2013 r. Sąd Apelacyjny, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację D. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 stycznia 2012 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 23 września 2004 r., stwierdzającej jego odpowiedzialność za zobowiązania Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowo-

Handlowego D. Sp. z o.o. w S. z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w łącznej kwocie 165.184,40 zł. Sąd drugiej instancji, podzielając wnioski prawne Sądu pierwszej instancji, oparł orzeczenie na art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz.60 ze zm.), uwzględnivszy ustalenie, że D. W. w okresie od października 2002 r. do marca 2003 r. pełnił funkcję członka zarządu spółki, wobec której egzekucja zobowiązań publicznoprawnych była bezskuteczna. Wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony we właściwym czasie, co potwierdziła opinia biegłego powołanego w sprawie, a odwołujący się w żaden sposób nie wykazał, że niezgłoszenie upadłości lub brak postępowania układowego nastąpiło bez jego winy. Odwołujący się nie wskazał również majątku spółki, z którego organ rentowy mógłby prowadzić egzekucję umożliwiającą zaspokojenie zaległości składkowych.

Sąd drugiej instancji oddalił zarzut ubezpieczonego co do wadliwości decyzji o ustaleniu jego odpowiedzialności za zobowiązania spółki, mimo niewydania jednej, wspólnej decyzji wobec wszystkich członków zarządu. W ocenie Sądu, w razie zaistnienia przesłanek odpowiedzialności osób trzecich za zaległe składki niewyegzekwowane od spółki, organ rentowy ma obowiązek rozstrzygnięcia o odpowiedzialności ich wszystkich, wyboru dłużnika zaś, od którego będzie dochodził zaspokojenia wierzytelności, może dokonać dopiero po powstaniu solidarnego zobowiązania. Powołał się przy tym na pogląd wyrażony - w odniesieniu do zaległości podatkowych - przez Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 9 marca 2009 r., I FPS 4/08 (ONSAiWSA 2009 nr 3, poz. 47) oraz – w odniesieniu do należności składkowych – w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2009 r., I UZP 3/09 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 13), wskazujących powstanie solidarności dłużników (art. 366 § 1 k.c.) dopiero po wydaniu decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej na podstawie art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej.

Skarga kasacyjna ubezpieczonego, zawierająca wniosek o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego w K., zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania, została oparta na podstawie naruszenia – przez

błędną wykładnię – art. 116 § 1 i 2 w związku z art. 108 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa oraz w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585) przez przyjęcie, że członkowie zarządu mogą ponosić odpowiedzialność za dług spółki na podstawie tylko indywidualnych decyzji, bez określenia ich odpowiedzialności wobec wszystkich łącznie oraz że ponoszą odpowiedzialność solidarną. Skarżący podniósł że odmienny pogląd Sądu Apelacyjnego jest niezgodny z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2009 r., I UZP 3/09, podzielonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2011 r., II UK 307/10, oraz sprzeczny z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 września 2006 r., I FSK 1227/05, prezentującym pogląd, że „stronami postępowania dotyczącego przeniesienia odpowiedzialności powinny być wszystkie osoby, które były członkami zarządu tej osoby prawnej, a decyzje zamykające to postępowanie (wydane wobec każdej z osób odrębnie) powinny zawierać stwierdzenie, że odpowiedzialność ponoszona jest solidarnie z pozostałymi (wymienionymi z imienia i nazwiska) osobami”.

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2013 r. Sąd Najwyższy odroczył posiedzenie do czasu podjęcia przez Sąd Najwyższy w składzie powiększonym uchwały w sprawie I UZP 2/13.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 116 Ordynacji podatkowej, odczytywany w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ustanawia odpowiedzialność majątkową osób trzecich za nieopłacone składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - na wypadek całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji z majątku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Z tego przepisu wynika, że za zaległości odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie zarządu, przy czym ich odpowiedzialność ogranicza się do zobowiązań powstałych w czasie pełnienia obowiązków.

Kwestia treści decyzji przenoszącej odpowiedzialność za zaległość składkową na osoby trzecie budziła kontrowersje interpretacyjne w judykaturze, szczególnie sądów administracyjnych (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 lutego 2008 r., II FSK 1606/06, i odmienny wyrok tego Sądu z dnia 5 września 2006 r., I FSK 1227/05). W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 9 marca 2009 r., I FSP 4/08, Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej nakłada na organ podatkowy obowiązek prowadzenia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności za zaległości podatkowe spółki z o.o. wobec wszystkich osób mogących ponosić taką odpowiedzialność. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 15 października 2009 r., I UZP 3/09 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 13) Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że decyzja organu rentowego powinna być wydana wobec wszystkich członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie określił jednak skutków pominięcia innych osób, a w wyroku z dnia 16 lipca 2008 r., I UK 9/08 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 324) przyjął, że członkowie zarządu osoby prawnej, których odpowiedzialność za zaległości z tytułu niezapłaconych składek na ubezpieczenie społeczne ustalił w decyzji właściwy organ Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, mogą odwołać się od tej decyzji także w części dotyczącej nieobjęcia odpowiedzialnością pozostałych członków zarządu. W kolejnych orzeczeniach Sąd Najwyższy przyjmował, że nie jest konieczne zamieszczenie w decyzji zobowiązującej stwierdzenia o solidarności odpowiedzialności z pozostałymi członkami zarządu, gdyż charakter tej odpowiedzialności wynika wprost z ustawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2013 r., I UK 483/12, nie publ. oraz z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 327/12 i II UK 329/12).

Rozstrzygnięcie dotychczasowych wątpliwości nastąpiło w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 kwietnia 2014 r., I UZP 2/13 (nie publ.). Sąd Najwyższy wypowiedział pogląd, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca odpowiedzialność członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za jej zaległości składkowe nie musi zawierać wskazania, że odpowiedzialność ta jest solidarna z innymi członkami zarządu, co do których zostały wydane odrębne decyzje. W związku z tym należy stwierdzić, że członkowie zarządu ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki z o.o. z tytułu składek na ubezpieczenia

społeczne oraz składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne, gdy odpowiedzialność ta została określona w warunkach przewidzianych w art. 116 Ordynacji podatkowej, jeżeli tylko decyzje w tym przedmiocie zostały wydane wobec wszystkich członków zarządu, choć wobec każdego z osobna. Z konstytutywnego charakteru decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności na osoby trzecie (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2006 r., I UK 126/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 331 i z dnia 16 lipca 2008 r., I UK 9/08) wynika, że tylko brak decyzji oznacza brak odpowiedzialności (solidarnej), więc istotne jest, by żadna z tych osób nie została pominięta i by wobec każdej decyzja została wydana. Nie jest konieczne, by była to jedna decyzja adresowana do wszystkich.

Z odesłania zawartego w art. 91 Ordynacji podatkowej do art. 366 § 1 i art. 369 k.c. wynika, że po powstaniu solidarnego zobowiązania, a zatem po wydaniu decyzji w trybie art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej, organ rentowy może dokonać wyboru dłużnika (członka zarządu), od którego będzie dochodził zaspokojenia wierzytelności, postępując stosownie do art. 366 § 1 k.c. Skutkiem konstytutywnego charakteru decyzji o odpowiedzialności osoby trzeciej za zaległości składkowe jest to, że od chwili wydania decyzji kilku dłużników może być zobowiązanych w ten sposób, iż wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników); do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani (art. 366 § 2 k.c.). Wierzyciel (organ ubezpieczeń społecznych) może więc dokonać wyboru dłużnika (członka zarządu), od którego będzie dochodził zaspokojenia wierzytelności, dopiero po powstaniu solidarnego zobowiązania, nie może zatem dokonać tego przez wydanie decyzji tylko wobec niektórych z nich. Nie jest jednak konieczne wydanie jednej wspólnej decyzji w stosunku do wszystkich członków zarządu jako dłużników i określenie w niej, że ich odpowiedzialność jest solidarna. Solidarność tej odpowiedzialności wynika z przepisów ustawy (art. 369 k.c. w związku z art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej).

Wydanie jednej decyzji dotyczącej wszystkich członków zarządu spółki z danego okresu istotne jest dla dłużników, którzy po uregulowaniu należności dochodzonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, mogą wystąpić wobec pozostałych członków zarządu z roszczeniami regresowymi, jednak wydanie osobnych decyzji o odpowiedzialności poszczególnych członków zarządu nie stoi tym roszczeniom na przeszkodzie. Zaspokojenie wierzyciela składkowego przez któregokolwiek z dłużników - nawet, gdy decyzje nie wskazywały na solidarną odpowiedzialność dłużników - wywołuje skutek w postaci zwolnienia pozostałych dłużników oraz rodzi, z mocy art. 376 k.c., po stronie tego dłużnika, który spłacił dług, prawo regresu wobec pozostałych dłużników (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2013 r., I UK 483/12, nie publ.). Tylko pominięcie przez organ rentowy wydania decyzji wobec któregokolwiek z członków zarządu spółki wyłącza możliwość dochodzenia przez osoby, które spełniły świadczenie względem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, roszczeń regresowych przysługujących im wobec innych członków zarządu.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł o oddaleniu skargi kasacyjnej, jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).